

Sygn. akt I CNP 133/22

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie ze skargi Spółdzielni w K.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego
w Toruniu
z dnia 26 kwietnia 2021 r., sygn. akt VI Ga 18/21
wydanego w sprawie z powództwa Spółdzielni w K.
przeciwko Agencji spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 listopada 2022 r.,

- 1) odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powódki Spółdzielni w K. na rzecz pozwanej Agencji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Toruniu oddalił apelację powódki Spółdzielni w K. (dalej: „Spółdzielnia”) od wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 3 grudnia 2020 r. oddającego jej powództwo przeciwko Agencji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. (dalej: „Agencja”) o zapłatę kwoty 3687, 20 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od doręczenia pisma procesowego z dnia 21 maja 2020 r., modyfikującego powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności na powództwo o zapłatę tytułem nienależnego świadczenia (art. 193 § 1 k.p.c.).

W motywach rozstrzygnięcia Sądy *meriti* stwierdziły, że pozwana uzyskała od powódki sporne świadczenie w oparciu o prawomocne orzeczenie sądu w toku postępowania egzekucyjnego. Jej poprzedniczka prawna D. B. prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 27 stycznia 2006 r. (IX GC 162/04) uzyskała od powódki kwotę 81 886, 72 zł z odsetkami ustawowymi od kwot i dat szczegółowo określonych w sentencji orzeczenia wraz z kosztami procesu. Na podstawie umowy powierniczego przelewu wierzytelności D. B. przeniosła na rzecz pozwanej Agencji tę wierzytelność. Wprawdzie D. B. jest dłużniczką powódki, Sąd Rejonowy w Elblągu postanowieniem z dnia 27 czerwca 2012 r. (VGCo 62/12) nadał bowiem tytułowi egzekucyjnemu, prawomocnemu nakazowi zapłaty Sądu Rejonowego w Elblągu z 19 stycznia 1996 r. (VNg 1077/95) klauzulę wykonalności przeciwko małżonce dłużnika M. B. D. B., ale jej odpowiedzialność na tej podstawie jest ograniczona do majątku wspólnego.

Powódka oświadczeniem z dnia 15 maja 2012 r. złożyła D. B. oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. Nie zdołała jednak na tej podstawie pozbawić wykonalności tytułu wykonawczego. Wyrokiem z dnia 18 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Toruniu (VI GC 201/15) oddalił jej powództwo, a Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2016 r. (VACa 11/16), oddalił jej apelację, natomiast Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 2 października 2017 r. (IV CSK 116/17) odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. Skarga powódki o wznowienie postępowania w tej sprawie została odrzucona postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 sierpnia 2018 r. (VGa 23/19).

Powódka wystąpiła także przeciwko Agencji z powództwem o uznanie za bezskuteczną względem niej umowy powierniczego przelewu wierzytelności zawartej z D. B. dnia 16 lutego 2015 r. Powództwo to zostało oddalone przez Sąd Rejonowy w Toruniu wyrokiem z 27 września 2018 r. (V GC 1222/17), a wyrokiem z dnia 20 maja 2019 r. (VI Ga 274/18) Sąd Okręgowy w Toruniu oddalił apelację powódki. U podstaw rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że D. B. nie była dłużniczką Spółdzielni, a jedynie małżonką dłużnika. Sądy nie znalazły również podstaw do przyjęcia, że umowa powierniczego przelewu wierzytelności była nieważna ewentualnie miała charakter nieodpłatny.

Również powództwo Spółdzielni przeciwko Agencji o zapłatę kwoty 68 000 zł na podstawie art. 910² k.p.c., jako zajętej wierzytelności przysługującej jej wobec trzeciodłużnika D. B. z tytułu umowy powierniczego przelewu wierzytelności zostało oddalone wyrokiem Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 6 listopada 2018 r. (VGc 241/18), a Sąd Okręgowy w Toruniu wyrokiem z dnia 6 czerwca 2019 r. (VI Ga 9/19), oddalił apelację powódki. Sądy w tej sprawie ostatecznie uznały, że powódka nieprawidłowo sformułowała żądanie pozwu domagając się zasądzenia żądanej kwoty na swoją rzecz. Ponadto, D. B. nie była dłużniczką osobistą Spółdzielni i odpowiadała wobec niej tylko jako małżonka dłużnika.

U podstaw oddalenia powództwa i apelacji w sprawie w której wniesiono skargę legło stwierdzenie, że Spółdzielnia mimo spoczywającego na niej ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) nie przedstawiła dowodów świadczących o rozwiązaniu umowy cesji powierniczej z dnia 16 lutego 2015 r. ewentualnie o jej nieważności (pozorności), nie wykazała także by miała ona służyć do ukrycia innej czynności prawnej (art. 83 § 1 k.c.). Kwestia czy na skutek złożenia przez powódkę oświadczenia o potrąceniu doszło do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności było już przesądzone negatywnie wyrokiem z dnia 18 listopada 2015 r. Sądu Okręgowego w Toruniu (VI GC 201/15), który oddalił jej powództwo, a Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2016 r. (VACa 11/16), oddalił jej apelację, natomiast Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 2 października 2017 r. (IV CSK 116/17) odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. Niezależnie od powyższego stanowisko tych Sądów zostało w badanej sprawie podzielone. Sądy meriti uznały także, że żądanie pozwu należy ocenić jako sprzeczne z art. 5 k.c., skoro zmierza wyłącznie do uniknięcia przez powódkę odpowiedzialności za spoczywające na niej zobowiązanie.

Pozwana uzyskała sporne świadczenie w oparciu o prawomocne orzeczenie sądu, którego Spółdzielnia nie zakwestionowała; nie ma zatem podstaw do jego kwalifikowania, jako nienależnego (art. 410 § 2 k.c.). Złożone przez nią dowody zmierzające do podważenia umowy powierniczego przelewu wierzytelności były natomiast albo nieprzydatne do rozstrzygnięcia sporu albo zmierzały do przerzucenia ciężaru dowodu na stronę przeciwną.

Od wyroku tego powódka wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zarzucając, że jest on niezgodny z art. 227 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 235² § 1 k.p.c. oraz art. 235² § 2 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 235 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c.; art. 236 § 1 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 248 § 1 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 386 § 4 k.p.c.

Skargę oparto na podstawie naruszenia art. 6 k.c.; art. 227 k.p.c. ; art. 385 k.p.c.; art. 235² § 1 k.p.c.; art. 235² § 2 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 235 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c.; art. 236 § 1 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 248 § 1 w zw. z art. 385 k.p.c.; art. 386 § 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącej wskazane naruszenia spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem. Sąd Okręgowy oddalił bowiem apelację pomimo nie przeprowadzenia postępowania dowodowego i przy całkowitym zignorowaniu jej inicjatywy dowodowej. W obrocie funkcjonuje rozstrzygnięcie, którego wydania nie poprzedzono zebraniem materiału dowodowego stosownie do złożonych przez powódkę wniosków, a zatem pozbawiono ją możliwości udowodnienia stawianych przez nią tez, stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie dowodowe. Stawianie tezy, że powódka nie udowodniła zasadności swoich roszczeń, w sytuacji gdy była pozbawiona możliwości ich udowodnienia wydaje się powódce nieuprawnione, zbyt daleko idące i świadczące o naruszeniu przepisów postępowania w sposób kwalifikowany, elementarny i oczywisty.

Pozwana wniosła o odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej, względnie odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W przedmiocie przyjęcia (odmowy przyjęcia) skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sąd Najwyższy orzeka w ramach tzw. przesądu, którego celem jest wyeliminowanie takich skarg, które są oczywiście bezzasadne (art. 424⁹ w zw. z art. 398⁹ § 2 i art. 424¹² k.p.c.). Oceny, czy skarga jest „oczywiście bezzasadna” dokonuje się w powiązaniu z pojęciem „niezgodności orzeczenia z prawem”, skoro jest ono elementem konstrukcyjnym skargi (art. 424⁵ § 1 pkt 3 i 6 k.p.c.).

W orzecznictwie przyjmuje się, że za niezgodne z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. może zostać uznane orzeczenie sprzeczne z niewątpliwymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć oraz takie, które zostało wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni lub zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Takie definiowanie pojęcia „wyrok niezgodny z prawem” wynika ze specyfiki władzy sądowniczej oraz jej ustroju i w konsekwencji konieczności formułowania autonomicznej, swoistej definicji bezprawności jako przesłanki odpowiedzialności państwa za szkodę wyrządzoną orzeczeniem sądowym. Przyjmuje się, że bezzasadność skargi jest oczywista, gdy już z jej treści, bez głębszej analizy i jurydycznych dociekań, wynika, że nie może być uwzględniona (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 30 maja 2017 r., I BP 3/17, niepubl.; z 28 lutego 2017 r., I CNP 11/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CNP 22/16, niepubl.; z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17; i z 22 lipca 2010 r., I CNP 100/09, niepubl.).

Podniesione przez powódkę w skardze zarzuty wypełniające jej zdaniem podstawy nie uzasadniają wniosku, że wydany przez Sąd Okręgowy wyrok jest sprzeczny z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami i z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo, by zaskarżone orzeczenie zostało wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że w przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego systemie apelacji pełnej postępowanie apelacyjne ma charakter rozpoznawczy, sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 13 września 2017 r., I PK 264/16, niepubl.; z 30 września 2016 r., I CSK 623/15, niepubl.; i z 15 września 2016 r., I CSK 659/15, niepubl.).

Z akt sprawy wynika, że postępowanie apelacyjne odpowiadało tym zasadom, a argumentacja skargi nie przekonuje o rażącym naruszeniu przepisów stanowiących jej podstawy. Sformułowane przez powódkę zarzuty, koncentrujące

się na wadliwym procedowaniu Sądu Okręgowego, które jej zdaniem doprowadziło do błędnego uznania, że powództwo jako niewykazane podlega oddaleniu, mają w istocie charakter polemiczny z dokonaną przez ten Sąd oceną faktyczną i prawną i nie dowodzą, by przez wydanie orzeczenia doszło do kwalifikowanego, w wyżej przedstawionym znaczeniu, naruszenia przepisów.

Sądy obu instancji miały w okolicznościach sprawy podstawy do przyjęcia, że wnioski dowodowe zgłoszone przez powódkę w piśmie procesowym z dnia 21 maja 2020 r. zmierzają do przerzucenia na pozwaną ciężaru dowodu ewentualnie są nieprzydatne do stwierdzenia okoliczności, które miały wykazywać. Kwestia sposobu wykonywania umowy przelewu powierniczego przez jej strony należy bowiem do sfery ich relacji wewnętrznych, która nie może dowodzić braku legitymacji pozwanej, skoro wyegzekwowała ona należność na podstawie tytułu wykonawczego ze skutkiem zwalniającym skarżącą z zobowiązania.

Dostrzeżenia wymaga, że zawarte w porozumieniu powierniczym ograniczenie nabywcy wierzytelności dotyczące obowiązku powrotnego przeniesienia wierzytelności ewentualnie rozliczenia się ze zbywcą po jej wyegzekwowaniu, wywołuje skutki prawne tylko pomiędzy cedentem, a cesjonariuszem, natomiast nie odnosi się do osób trzecich, ani dłużnika przelanej wierzytelności. W konsekwencji ograniczenia te mogą stanowić podstawę ewentualnych roszczeń odszkodowawczych stron umowy cesji powierniczej, opartych na 471 k.c., natomiast nie ograniczają cesjonariusza w jego uprawnieniach wobec dłużnika przelanej wierzytelności ani wobec osób trzecich (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 21 października 1999 r., I CKN 111/99, OSNC 2000, nr 4, poz.82; z 27 czerwca 2001 r., II CKN 602/00, OSNC 2002, nr 2, poz. 28; z 11 września 2002 r., V CSK 1152/00, niepubl.; z 4 października 2006 r., II CSK 202/06, OSNC – ZD 2008, nr 1, poz.5; z 3 lutego 2011r., I CSK 348/10, niepubl., z 23 lutego 2011 r., V CSK 277/10, OSNC –ZD 2012, nr 1, poz.10; z 5 października 2012 r., IV CSK 67/12, niepubl.). Sąd Okręgowy był zatem uprawniony do przyjęcia, że kwestie te - w okolicznościach sprawy - nie miały istotnego znaczenia dla jej rozstrzygnięcia, a proponowany środek dowodowy był nieprzydatny do udowodnienia nieważności umowy cesji.

Ponadto, z poczynionych w sprawie ustaleń – wiążących Sąd Najwyższy w postępowaniu skargowym - wynikało, że kwestia umowy powierniczego przelewu wierzytelności między pozwaną a D.B. była już przedmiotem szeregu prawomocnie zakończonych postępowań, w których Spółdzielnia usiłowała nieskutecznie wykazać jej nieważność lub bezskuteczność.

W tej sytuacji, wobec wielokrotnego negowania przez skarżącą wiarygodności tej umowy, Sądy *meriti* mogły przyjąć, że dowody wnioskowane przez powódkę, nie przyczynią się do wyjaśnienia sprawy w kierunku przez nią oczekiwanym. Nie można przyjąć by stanowisko Sądu Okręgowego w kwestii braku podstaw do przeprowadzenia wnioskowanych przez skarżącą dowodów nie mieściło się w dyskrejonalnej ocenie tego Sądu i jako takie było niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami prawa dotyczącymi postępowania dowodowego oraz ogólnie przyjętymi standardami stosowania prawa dotyczącymi tego rodzaju rozstrzygnięć. Skarżąca miała przy tym możliwość bezpośredniego wnioskowania o przesłuchanie w charakterze świadka D.B., skoro opierała się na złożonych przez nią zeznaniach w postępowaniu przygotowawczym, czego nie uczyniła. Nie wnioskowała również o przeprowadzenie tego dowodu w postępowaniu apelacyjnym, mimo że Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na jej zaniechanie w tym zakresie.

Podkreślić także należy, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem nie może być oparta na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 424⁴ zd. 2 k.p.c.), a Sąd Najwyższy przy jej rozpoznawaniu jest związany ustaloną podstawą faktyczną rozstrzygnięcia (art. 424¹² w zw. z art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Podstawą skargi nie może być zatem twierdzenie, że Sąd Okręgowy błędnie ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2000 r., V CKN 64/00, OSNC 2000, nr 12, poz. 232 i z 16 maja 2003 r., I CKN 382/01, nie publ.).

Z przytoczonych względów odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 424⁹ k.p.c.).

O kosztach postępowania wywołanych wniesieniem skargi Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c. oraz § 10 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018, poz. 265).

l.n
ał